

Публікацію підготувала Денисенко Віта Іванівна

Дистанційне навчання в навчальних закладах: потреба чи неминучість?

"Освіта через усе життя" - нова формула освіти, необхідність якої вимагає сучасна цивілізація з її гуманізацією і демократизацією суспільних відносин, швидкою зміною техніки і технологій.

Дистанційну форму навчання [спеціалісти](#) зі стратегічних проблем освіти називають освітньою системою 21 століття. Сьогодні на неї зроблена величезна ставка.

[Актуальність теми](#)

дистанційного навчання полягає в тому, що результати суспільного прогресу, раніше зосереджені в сфері технологій сьогодні концентруються в

[інформаційній](#)

сфері. Настала ера інформатики. Етап її розвитку в даний момент можна характеризувати як телекомунікаційний. Ця область

[спілкування](#)

, інформації та знань. Виходячи з

[того](#)

, що

[професійні](#)

[знання](#)

старіють дуже швидко, необхідно їх постійне вдосконалення. Дистанційну форму навчання дає сьогодні можливість створення систем масового безперервного самонавчання, загального обміну

[інформацією](#)

, незалежно від тимчасових і просторових поясів. Крім того, системи дистанційної освіти дають рівні можливості всім людям незалежно від соціального

[стану](#)

(

школярам

, як студентам, цивільним і військовим,

безробітними

тощо) в будь-яких районах країни і за кордоном реалізувати

права людини

на освіту і отримання інформації.

Саме

ця система може найбільш адекватно і гнучко реагувати на потреби суспільства і забезпечити реалізацію конституційного права на освіту кожного громадянина країни. Виходячи з названих вище факторів можна зробити висновок, що дистанційне навчання увійде в 21 століття як найефективніша система підготовки та безперервної підтримки високого кваліфікаційного рівня фахівців.

На сьогодні це можливо лише за умови впровадження сучасних ідей і технологій освіти. Саме ця потужна науково-педагогічна база в сукупності з сучасними розробками в галузі інформаційних засобів сприяє розвитку дистанційного навчання.

Довгий час зміст навчання у вітчизняній середній школі було уніфіковано, не враховувались реальні потреби і життєві прагнення окремих школярів, їх індивідуальність. Після ухвалення нового закону про освіту ситуація принципово змінилася. Основний акцент у системі освіти зараз робиться на інтелектуальному і моральному розвитку особистості, що передбачає необхідність формування критичного мислення, бути самостійним, уміти вчитися, вміти працювати з інформацією (у тому числі і з іноземною). Ясно, що існуюча структура освіти старшої ступені школи ефективно реалізувати ці завдання не в змозі. Тому в старших класах школи передбачається профільне навчання учнів. Основна ідея оновлення старшої ступені загальної освіти полягає в тому, що освіта тут має стати більш індивідуалізованою, функціональною та ефективною.

Головним завданням дистанційного навчання є розвиток творчих та інтелектуальних здібностей людини за допомогою відкритого і вільного використання всіх освітніх ресурсів і програм, у тому числі, доступних в Інтернеті. А оскільки Інтернет – це світова інформаційна мережа, то вона може бути одним із засобів дистанційного навчання, тому що її дані допоможуть учням (і викладачам) створити повну інформаційну картину з питань, що їх цікавлять.

Мережа Інтернет постійно розширює свої можливості, сервіси, розміщену з її допомогою інформацію, яка є значущою з точки зору освіти. Так, сучасні засоби телекомунікації, залучені майже в усі галузі освітньої діяльності, використовуються у процесі підготовки школярів і студентів, дають можливість появи нових форм освіти, без яких стає неможливим розв'язання постійно поновлюваного спектру завдань, що висуває сучасна

освіта.

З розвитком Інтернету отримує подальший розвиток і технологічну реалізацію ідея відкритої освіти. Така форма освітнього процесу залучає учня у відкриті системи інформаційних баз даних, знімає просторово-часове обмеження в роботі з різними джерелами інформації, що досить актуальне в сучасному постіндустріальному, інформаційному суспільстві. Відкрита освіта передбачає використання нових засобів телекомунікацій, залучаючи школяра до широкого відкритого інформаційного світу, також дозволяє молодій людині нової соціальної формації повніше реалізувати свої потенційні можливості. Без такого підходу не можливий розвиток індивідуальності, а в цілому – не можлива й еволюція всього суспільства.

Для дистанційного навчання дуже важливий зв'язок з учнем, тому що сучасне навчання (а особливо дистанційне) тяжіє до індивідуалізації. Під час очного навчання кожен має можливість поставити питання й одразу отримати відповідь. Учень, що знаходиться на відстані, не має такої можливості. З часом у нього може згаснути інтерес, розсіюватися увага. Дитині важко стимулювати себе до самостійного навчання, оскільки вона не знаходиться в колективі, де існує ще й такий стимул як конкуренція (наприклад, бути найкращим учнем у класі) або просто проведення емоційної дискусії з певного питання. Тому до викладача, що працює в системі дистанційного навчання, є певні вимоги: відповідати дуже швидко на листи; хвалити оперативність слухачів; встановити чіткий графік спілкування в режимі on-line і чітко його дотримуватися; створити атмосферу психологічного комфорту та ін. Важливо створити сприятливий настрій, емоційне піднесення. Учень має відчувати, що його викладач не суворий контролер, а добрий учитель, який завжди допоможе. Необхідно створити умови для повноцінної самореалізації учня, прояву успішності, самоствердження, підвищення його самооцінки.

У дистанційному навчанні важливо знати кожного учня, його особливості: інтроверт ваш учень чи екстраверт, мислить він більш логічно, раціонально чи дуже емоційний, спирається більше на відчуття, емоції, отже, варто організувати ситуацію для активної участі у дискусіях, інтроверту – індивідуальне письмове завдання, у якому він проявиться більше.

Дистанційне навчання дозволяє реалізувати такі принципи:

- доступність навчання, а саме подолання фізичних обмежень людини, розширення аудиторії учнів;

Дистанційне навчання в навчальних закладах: потреба чи неминучість?

Написав Administrator

Вівторок, 24 березня 2015 14:01

- індивідуальна спрямованість навчання, створення комфортних умов для школярів і вчителів, урахування індивідуальних психологічних особливостей (сприйняття, пам'яті, мислення), індивідуальний темп навчання;
- розвиток інформаційної культури, навичок роботи із сучасними засобами інформатизації і телекомунікації;
- соціалізація навчання, урахування особистісно-комунікативних особливостей учнів.

На мою думку, реалізація дистанційного навчання є корисним, оскільки воно дозволить розв'язати низку завдань, які можна сформулювати так:

- забезпечення доступності різноманітних навчальних ресурсів;
- здобування загальної і професійної освіти в зручній, адекватній і відповідній формі для того, хто навчається;
- важливість для психологічного розвитку дитини – його залучення в систематичну навчальну діяльність під безпосереднім керівництвом дорослого, процес володіння культурою і соціалізація проходять за допомогою вчителя;
- розвиток творчих та інтелектуальних здібностей дитини за допомогою відкритого і вільного використання всіх освітніх ресурсів і програм, у тому числі, доступних в Інтернеті;
- обмін даними, комунікативна діяльність на базі спільних інтересів, перш за все професійних і освітніх;
- сприяння розвитку профільної освіти у школі;
- організація дозвілля, відпочинку і розвитку;
- підвищення кваліфікації, перепідготовка або зміна професійної діяльності.

Характерними рисами дистанційного навчання є:

Гнучкість. Студенти, що навчаються в системі дистанційної освіти (СДО) в основному не відвідують регулярних занять, а пра-цюють у вигідний для себе час, у зручному місці й темпі, що дає перевагу тим, хто не може або не хоче змінювати свій звичайний спосіб життя. Студентові формально не треба дотримуватися яки-хось освітніх цензів. Кожний може навчатися стільки, скільки йому індивідуально потрібно для засвоєння навчального предме-та й отримання необхідних заліків за обраними курсами.

Модульність. В основу програм дистанційного навчання по-кладено модульний принцип. Кожний окремих курс створює цілісне уявлення про певну предметну сферу. Це дає змогу із су-купності незалежних курсів-модулів формувати навчальну про-граму,

що відповідає індивідуальним або груповим (приміром, персоналу окремої фірми) потребам.

Нова роль викладача. На нього покладаються такі функції, як координація пізнавального процесу, коригування курсу, що викладається, консультування при укладанні індивідуального навчального плану, керівництво навчальними проектами та інше. Він керує навчальними групами взаємопідтримки, допомагає студентам у їхньому професійному самовизначенні. Асинхронна, як правило, взаємодія студентів та викладача припускає обмін по-відомленнями шляхом їхнього взаємного посилання на адреси ко-респондентів. Це дає змогу аналізувати інформацію, що надходить, і відповідати на неї у будь-який час. Засобами асинхронної взаємодії є електронна голосова пошта або ж електронні комп'ю-терні мережі.

Спеціалізований контроль якості освіти. Як форми контролю в дистанційному навчанні використовуються дистанційні іспити, співбесіди, практичні, курсові і проектні роботи, екстернат, комп'ютерні інтелектуальні тестувальні системи. Варто підкреслити, що розв'язання проблеми контролю якості дистанційного навчання, його відповідності освітнім стандартам має принципове значення для успіху всієї системи. Від успішності її вирішення залежить академічне визнання дистанційних курсів, можливість їх прийняття у традиційних навчальних закладах. Ось чому для здійснення контролю в системі дистанційної освіти має бути створена єдина система державного тестування.

Використання спеціалізованих технологій і засобів навчання. Як уже зазначалося, технологія дистанційного навчання — це сукупність методів, форм і засобів взаємодії з людиною у процесі самостійного, але обов'язково контрольованого засвоєння певного масиву знань. Навчальна технологія будується на фундаменті відповідного змісту й має задовольняти вимоги його подання. Зміст, що пропонується для засвоєння, акумулюється в спеціальних курсах і модулях, призначених для дистанційного навчання з урахуванням наявних у країні освітніх стандартів, а також у банках даних і знань, бібліотеках відеосюжетів і т. д.

Отже, дистанційне навчання - це нова, специфічна форма навчання, дещо відмінна від звичних форм очного або заочного навчання. Вона передбачає інші засоби, методи, [організаційні форми навчання](#)

, іншу форму взаємодії вчителя та учнів, учнів між собою. Разом з тим як будь-яка форма навчання, будь-яка система навчання вона має той же компонентний

[склад](#)

: цілі, зумовлені соціальним замовленням для всіх форм навчання; зміст, також багато в

Дистанційне навчання в навчальних закладах: потреба чи неминучість?

Написав Administrator

Вівторок, 24 березня 2015 14:01

чому певний діючими програмами для конкретного типу навчального закладу, методи, [організаційні](#) форми, засоби навчання. Останні три компоненти. В дистанційній формі навчання обумовлені специфікою використовуваної технологічної основи (наприклад, тільки комп'ютерних телекомунікацій, комп'ютерних телекомунікацій в комплексі з друкованими засобами,

[компакт-дисками](#)

, так званої кейс-технологією, тощо).

Не слід змішувати заочне і дистанційне навчання. Їх головна відмінність в тому, що при дистанційному навчанні забезпечується систематична і ефективна інтерактивність. Слід розглядати дистанційне навчання як нову форму навчання та [відповідно](#) дистанційна [о](#) [світа](#)

(як результат, так і

[процес](#)

, систему) як нову форму навчання. Хоча воно не може розглядатися як система зовсім автономна. Дистанційне навчання будується у відповідності з тими ж цілями і змістом, що і очне навчання. Але форми подачі матеріалу і форми взаємодії вчителя та учнів і учнів між собою різні.

[Дидактичні](#)

принципи організації дистанційного навчання (принципи науковості, системності та систематичності, активності, принципи розвивального навчання, наочності, диференціації та індивідуалізації навчання та ін) ті ж що й в очному навчанні, але відмінна їх реалізація яка обумовлена специфікою нової форми навчання, можливостями

[інформаційної](#)

середовища

[Інтернет](#)

, її послугами.

Таким чином, з одного боку, дистанційне навчання слід розглядати у системі освіти (неодмінно в системі безперервної освіти), припускаючи при цьому спадкоємність окремих її ланок. З іншого, дистанційне навчання необхідно розрізняти як систему і як процес. [Як](#) і в інших формах навчання, дистанційне навчання передбачає теоретичне осмислення етапу педагогічного проектування, її змістовної та [педагогічної](#) (у плані

[педагогічних](#)

технології, методів, форм навчання) складових. Отже завданнями етапу педагогічного проектування є: створення електронних курсів, електронних

[підручників](#)

, комплексів засобів навчання, розробка педагогічних технологій організації

[процесу](#)

навчання в

[мережах](#)

.

Дистанційне навчання в навчальних закладах: потреба чи неминучість?

Написав Administrator

Вівторок, 24 березня 2015 14:01

Загалом виділяють **ряд характеристик дистанційного навчання**.

Курси дистанційного навчання припускають ретельне і детальне [планування](#) діяльності учня, її організації, чітку постановку завдань і цілей навчання, доставку необхідних навчальних

[матеріалів](#)

, які повинні забезпечувати інтерактивність між учнем та викладачем, зворотний зв'язок між учнем та навчальним

[матеріалом](#)

, надавати можливість групового навчання. Наявність ефективного зворотного зв'язку дозволяє учневі отримувати інформацію про правильність свого просування по шляху від незнання до знання.

[Мотивація](#)

- також найважливіший елемент будь-якого курсу дистанційного навчання. Для її підвищення, важливо застосовувати різноманітні прийоми та засоби. А так само необхідно передбачити інваріантні компоненти при розробці курсів дистанційного навчання.

Цілі дистанційного навчання.

Виділяють наступні цілі дистанційного навчання:

- 1) професійна підготовка та перепідготовка кадрів;
- 2) підвищення кваліфікації педагогічних працівників;
- 3) підготовка учнів по окремих навчальних предметів до здачі іспитів екстерном;
- 4) підготовка учнів до вступу в навчальні заклади певного профілю;
- 5) поглиблене вивчення теми, розділу зі шкільної програми або поза шкільного курсу;

Дистанційне навчання в навчальних закладах: потреба чи неминучість?

Написав Administrator

Вівторок, 24 березня 2015 14:01

- 6) ліквідація прогалин у знаннях, уміннях, навичках учнів з певних предметів шкільного циклу;

- 7) базовий курс шкільної програми для учнів, які не мають можливості з різних причин відвідувати шкоу взагалі або протягом якогось періоду часу;

- 8) додаткова освіта за інтересами.

Види дистанційного навчання.

На основі виконаного аналізу можна зробити висновок, що найбільш поширеними є види дистанційного навчання, що ґрунтуються на:

- 1) інтерактивному телебаченні;

- 2) комп'ютерних телекомунікаційних [мережах](#) (регіональних, глобальних), з різними дидактичними можливостями в залежності від використовуваних

конфігурацій (текстових файлів, [мультимедійних](#) технологій, відеоконференцій);

- 3) поєднання технологій комп'ютерних дисків та мережі Інтернет.
[Перевага](#) навчання, що базується на інтерактивному телебаченні, полягає в його можливості безпосереднього візуального контакту з [аудиторією](#), що знаходиться на різних відстанях від викладача. Його негативна сторона полягає в тому, що при такому навчанні практично тиражується звичайне заняття, будь воно побудовано за традиційною методикою або з використанням сучасних педагогічних технологій.

Дистанційне навчання в навчальних закладах: потреба чи неминучість?

Написав Administrator

Вівторок, 24 березня 2015 14:01

Це може бути допустимо тільки при демонстрації унікальних методик, лабораторних дослідів, коли викладачі, і [студенти](#) можуть стати свідками і учасниками використання нових знань, методів у своїй галузі, нових [інформаційних](#) технологій, взяти участь у дискусії. Дана форма дистанційного навчання інтерактивна і може вважатися досить перспективною в системі [підвищення кваліфікації](#) та підготовки фахівців. Але зараз це надзвичайно дорогі технології.

Наступний спосіб організації дистанційного навчання передбачає використання комп'ютерних телекомунікацій в режимі електронної пошти, телеконференцій, інформаційних [ресурсів](#) регіональних мереж і мережі Інтернет. Це самий розповсюджений і не [дорогий](#) спосіб дистанційного навчання. При його організації передбачається застосування новітніх засобів

телекомунікаційних технологій.

Третій спосіб, припускає використання компакт-дисків у якості базового електронного підручника. Він містить в собі великі дидактичні можливості для освіти в освітніх закладах та для підвищення кваліфікації фахівців.

[Перевага компакт-диска](#) в тому, що він поєднує в собі такі якості: інтерактивність, мультимедійність, містить великий обсяг інформації і за рахунок цього в значній мірі оптимізує процес дистанційного навчання.

Модель дистанційного навчання.

Існують певні моделі, на яких базується існуюча в цей час мережа відкритого та дистанційного навчання:

Перша модель - навчання за типом екстернату. [Навчання](#), орієнтоване на шкільні чи вузівські (екзаменаційні) вимоги і призначене для учнів і

студентів

, які з якихось причин не можуть відвідувати очні учбові заклади.

Друга модель - навчання на базі одного навчального закладу. Це вже ціла система навчання для учнів, які навчаються не стаціонарно, а на відстані, заочно (відкриті форми) або дистанційно, тобто на основі нових інформаційних технологій, включаючи комп'ютерні телекомунікації. Такі програми використовуються для отримання різноманітних атестатів освіти.

Третя модель - навчання, засноване на співпраці декількох навчальних закладів. Вона передбачає спільну підготовку єдиних програм заочного дистанційного навчання для кількох навчальних закладів з провідним дисциплін (у будь-яких районах країни і за кордоном). Така співпраця у підготовці програм дистанційного навчання дозволяє зробити їх більш якісними і менш дорогими. Перспективна мета програми - дати можливість кожному громадянину країни співдружності, не залишаючи своєї країни і свого дому, отримати будь-яку освіту на базі функціонуючих у [країнах](#) співдружності

коледжів і університетів.

Четверта модель - автономні освітні установи, спеціально створені для цілей відкритого або дистанційного навчання, в яких учні можуть отримати освіту за різними напрямками. Вони спеціалізуються у створенні мультимедійних курсів. Найбільшим подібною установою є Відкритий університет у Лондоні, на базі якого в останні роки проходять навчання дистанційно велике число студентів не тільки з Великобританії, але з багатьох країн Співдружності.

П'ята модель - навчання за автономними навчальними системам. Навчання в рамках подібних систем ведеться цілком за допомогою ТБ відеозаписів або радіопрограм, а також додаткових друкованих посібників.

Неформальне, інтегроване дистанційне навчання на основі мультимедійних програм. Такі програми орієнтовані на навчання дорослої аудиторії, тих людей, які з якихось причин не змогли закінчити шкільну освіту. Такі проекти можуть бути частиною офіційної освітньої програми, інтегрованими в цю програму (прикладі таких програм існують в [Колумбії](#)), або спеціально орієнтовані на певну освітню мету (наприклад, Британська програма грамотності), або спеціально націлені на профілактичні програми здоров'я, як, наприклад,

програми для країн, що розвиваються.

Дистанційне навчання в навчальних закладах: потреба чи неминучість?

Написав Administrator

Вівторок, 24 березня 2015 14:01

Переваги та недоліки дистанційного навчання.

Безперечними перевагами дистанційного навчання є:

1- більш висока ефективність навчання в порівнянні з класичною методикою вивчення того чи іншого предмета;

2- різність, сучасність та постійний контроль учнів на віддаленій формі навчання (екстернат, тимчасове або постійне навчання дома);

3 - можливості паралельного навчання в українських і зарубіжних навчальних закладах;

4- незалежність учня від географічного розташування навчального закладу.

Експерименти підтвердили, що якість і структура навчальних курсів, так само як і якість викладання при дистанційному навчанні часто набагато краще, ніж при традиційних формах навчання. Нові [електронні технології](#) можуть не тільки забезпечити активне залучення учнів у [навчальний процес](#), але

і дозволяють керувати цим

[процесом](#)

на відміну від більшості традиційних навчальних середовищ. Інтеграція звуку, руху, образу і тексту створює нову надзвичайно багату за своїми можливостями навчальне середовище, з розвитком якої збільшиться і ступінь залучення учнів у процес навчання. Інтерактивні можливості використовуються в системі дистанційного навчання програм і систем доставки інформації дозволяють налагодити і навіть стимулювати зворотний зв'язок, забезпечити діалог і постійну підтримку, що є неможливим у більшості традиційних систем навчання. Сучасні комп'ютерні телекомунікації здатні забезпечити передачу знань та доступ до різноманітної навчальної інформації на рівні, а іноді і набагато ефективніше, ніж традиційні

засоби навчання.

Основні проблеми організації дистанційної форми навчання.

Дистанційне навчання в навчальних закладах: потреба чи неминучість?

Написав Administrator

Вівторок, 24 березня 2015 14:01

Ефективність дистанційного навчання безпосередньо залежить від тих викладачів, хто веде роботу з учнями в Інтернет . Це повинні бути викладачі з універсальною підготовкою: володіють [сучасними](#) педагогічними та інформаційними технологіями,

[психологічно](#)

готові до

[роботи](#)

з учнями в новій навчально-пізнавальній мережевому середовищі. На жаль, у нашій країні не ведеться підготовка фахівців подібного роду. Питання про те, якою має бути структура і композиція навчального матеріалу залишається відкритим. Поряд з цим ставиться питання про умови доступу до курсів дистанційного навчання. Не вирішено так само питання організації та проведення оцінки знань "дистанційних" учнів. Для його вирішення необхідне створення нормативно-правової бази оцінки знань учнів.

Висновок:

Говорячи про дистанційну форму освіти, слід говорити про створення єдиного інформаційно-освітнього простору, куди слід включити всілякі електронні джерела [інформації](#)

(включаючи мережеві): віртуальні бібліотеки,

[бази даних](#)

, консультаційні служби, електронні навчальні посібники, кіберкласи. Коли

[мова](#)

йде про дистанційне навчання слід розуміти наявність у системі вчителя, підручника і учня. Ця взаємодія вчителя та учнів. Звідси випливає, що головним при організації дистанційної форми навчання є створення електронних курсів, розробка дидактичних основ дистанційного навчання, підготовка педагогів-координаторів. Не слід ототожнювати дистанційну форму з заочною формою навчання, бо тут передбачається постійний контакт з викладачем, з іншими учнями кіберкласа, імітація всіх видів очного навчання, але специфічними формами. Отже, потрібні теоретичні проробки, експериментальні перевірки, серйозні науково-дослідні роботи. На жаль, те, що ми сьогодні бачимо в

[Інтернеті](#)

і в більшості своїй на

[компакт-дисках](#)

, ніяк не

[відповідає](#)

елементарним

[педагогічним](#)

вимогам. Звідси значущість проблеми, пов'язаної з розробкою самих курсів дистанційного навчання та методикою їх використання для різних цілей базової, поглибленої та додаткової освіти.

Дистанційне навчання в навчальних закладах: потреба чи неминучість?

Написав Administrator

Вівторок, 24 березня 2015 14:01

Основними перевагами дистанційного навчання є: екстериторіальність, синхронний і асинхронний режими взаємодії учасників навчального процесу: викладач – учень, учень – учень, учень – навчальна група; можливість залучення до навчання спеціалістів із певних галузей.

Отже, стрімкий розвиток глобалізації впливає на всі сфери життя людей – особистісну, соціальну, культурну. Політичний та технічний прогрес у найближчому майбутньому призведе до спілкування "на рівні людства". Супутниковий зв'язок та Інтернет руйнують всі бар'єри в сучасному світі. Розвиток туризму, масової культури, масового продукту – усе веде до єднання в медіа просторі, а основним засобом спілкування стає мова.

Дистанційне навчання покликане допомогти в глобальному освітньому просторі, воно виступає як ефективне доповнення традиційних форм освіти, як засіб часткового вирішення її нагальних проблем, зокрема, надає можливість одночасно з гнучким за часом і високопрофесійним за змістом вивченням різних предметних розділів знань, формуванням умінь і навичок роботи з багатьох навчальних дисциплін забезпечити інтенсивне практичне застосування тими, хто навчаються, методами і засобами інформаційно-комунікаційних технологій, розвиває уміння і навички у сучасній науці і практиці. Впровадження елементів дистанційної форми навчання в ліцеї є необхідною умовою для досягнення сучасного рівня якості освіти.